

оцінка ймовірності банкрутства, управління ризиками (виявлення, оцінка та нейтралізація), впровадження системи попереджувальних заходів;

2) як систему управління фінансами, спрямовану на виведення підприємства з кризи, в тому числі шляхом проведення санації чи реструктуризації суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 504 с.
2. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. – К., 2009. – 377 с.
3. Іванюта С.М. Антикризове управління : навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2013. – 288 с.
4. Безус Р.М. [Поняття антикризового управління підприємств в умовах глобальної світової кризи](http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=34016)[Електронний ресурс] / Р.М. Безус, А.І. Рудь // Режим доступу :<http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=34016>

Тулуб О.М.к.е.н.,

доцент кафедри менеджменту та економічної безпеки,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ТРИАДА ПОНЯТЬ «РИЗИК-НЕБЕЗПЕКА-ЗАГРОЗА» В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема забезпечення стабільності системи економічної безпеки в умовах невизначеності різного роду середовища подібна до забезпечення стабільності показників якості менеджменту, стійкості фінансового стану, що все більше стає проблемою управління. Сучасні уявлення щодо ролі підприємницької діяльності в економіці та її розвитку досить суперечливі через величезну кількість різноманітних підходів та методів до цільової функції соціально-економічного процесу, в якій невизначеність та ризик займають провідне місце, а саме до оцінки стану системи економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Для обрання вірних методів, способів та прийомів при управлінні ризиками, загрозами і небезпеками необхідно перш за все чітко детермінувати дестабілізуючі фактори системи економічної безпеки господарюючого суб'єкта.

В дослідженні дестабілізуючих факторів системи економічної безпеки господарюючого суб'єкта доцільно виділити декілька таких факторів:

- ризик – як ймовірність виникнення обставин, що можуть спричинити небезпеку;
- небезпека – як реальна можливість нанесення шкоди, збитку;
- загроза – як реальний намір нанесення збитку.

У порівнянні з загрозою ризик може принести з собою як негативний так і позитивний результат. Підприємство здійснюючи господарську діяльність може ризикнути і виграти – збільшити свій фінансовий чи ресурсний потенціал. Отже з кожною наступною ланкою від ризику до небезпеки, та до загрози можливість позитивного наслідку господарської діяльності зменшується.

Підприємство при здійсненні будь-яких господарських операцій стикається з невизначеністю. Таке середовище насичене дестабілізуючими

факторами, що чинять негативний або навіть позитивний вплив на роботу господарюючого суб'єкта. Для більшого розуміння кожної ланки ланцюга «ризик – небезпека – загроза» розглянемо приклад. Підприємство хімічної промисловості вперше виходить на ринок добрив – отже воно ризикує вже самим бажанням провадити господарську діяльність. З кожним подальшим кроком підприємство набуває більш широкого спектру ризиків. Для виходу із ризику існує два сценарії: позитивний та негативний. Позитивний сценарій передбачає також два варіанти: проведення ряду заходів щодо мінімізації, страхування, ліквідації чи інших процедур результатом якого буде вихід з ризику при умові повного або часткового збереження ресурсів, що стали об'єктом ризику. За другого варіанту підприємство може отримати неочікуваний додатковий матеріальний чи нематеріальний результат, що не передбачалось на початку здійснення операції. За негативного сценарію ризик переходить у більш конкретну категорію, що є явною - небезпека. Небезпека також має два варіанти, за позитивного сценарію вона буде усунена, а за негативного перейде у загрозу. Загроза у свою чергу буде або реалізована, що понесе за собою ряд негативних наслідків, або буде ліквідована. У випадку хімічного підприємства небезпекою буде небезпека постачання сировини не у відповідні строки згідно контракту, а загрозою – загроза зриву контракту в конкретні строки. Тобто у випадку небезпеки та загрози, друга категорія є більш конкретизованою, фіксованою дією негативного чинника. Загроза не може мати позитивних наслідків, її можливо лише або позбутися, або вона буде реалізована.

Слідтакожзначити, що досить часто науковці використовуються теоретичне твердження, згідно якого ризик взагалі розглядається як джерело прибутку. У практиці господарювання прибуток отримує той, хто свідомо приймає на себе ризику.

Умовноможназначити, що за ризику ймовірність отримання непередбаченого додаткового матеріального чи нематеріального результату буде знаходитись у пропорції 50:50, у випадку небезпеки 25:75 (тобто лише у 25% небезпека може принести собою не очікувати додатковий результат, а у 75% - додаткового результату не буде), а у випадку загрози 0:100. Тобто за загрози отримання додаткової непередбаченої вигоди від здійснення господарської операції неможливо, так як загроза від початку є конкретизацією негативного прояву небезпеки.

Згідно вище викладеного можна стверджувати, що ризик – це ймовірнісна категорія діяльності суб'єктів господарювання, що пов'язана з невизначеністю в ситуації неминучого вибору, при можливості оцінки ймовірності досягнення бажаного результату, невдачі або відхиленні від поставленої мети.

Усі ж дестабілізуючі фактори – це сукупність впливів, що можуть причинити збитки економічній системі підприємства з різним ступенем ймовірності. Таке формулювання дає можливість диференціювати за можливістю нанесення збитку підприємству різні негативні фактори.

Ризики, як вже зазначалось категорія ймовірнісна, тому якщо кількісно оцінювати ймовірність нанесення збитку підприємства від 0 до 1, то дестабілізуючі фактори можна проранжувати за наступною шкалою:

- 0 – збиток відсутній;
- 0,1 – 0,5 – зона ризику;
- 0,5 – 0,7 – зона небезпеки;
- 0,7 – 0,9 – зона загрози;
- 1 – збиток нанесений.

Отже, ризик – це логічна кон'юнкція ймовірності зазнання збитків, втрати частини ресурсів або недоотримання доходів при веденні господарської діяльності в умовах невизначеності середовища (або параметричних даних) та сама дія, що виконується в умовах неминучого вибору, в процесі чого можливо кількісно та якісно оцінити можливий результат, невдачу або відхилення від поставленої мети.

*Федулова І.В., д.е.н., професор,
Київський національний торгово-економічний університет*

СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Процес управління ризиків – це систематичне застосування управлінських механізмів (політик, рішень, процедур та ін.) і передового досвіду в з'ясуванні контексту, ідентифікації, аналізуванні, атестуванні, обробленні, моніторингуванні та ревізуванні ризиків, а також при проведенні консультацій та здійсненні інформаційної взаємодії [1].

Етап ідентифікації ризиків спрямований на створення повного списку подій, які можуть перешкодити, погіршити або затримати досягнення цілей бізнесу. Комплексна ідентифікація має вирішальне значення, так як ризик, який не був ідентифікований, не буде оцінений у наступній фазі аналізу ризику. Не врахування певних ризиків може бути небезпечним для діяльності підприємства.

Існує безліч інструментів і методів, які можуть бути використані для полегшення ідентифікації та аналізу ризиків. Частовикористовують широке обговорення можливих ризиків і їх наслідків всередині організації. Важливим також є організація групових дискусій і семінарів з метою виявлення та ідентифікації всіх ризиків, які можуть вплинути на цілі бізнесу. Така колективна конференція повинна враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін і включати експертів з конкретних питань у всіх сферах бізнесу, які можуть надати релевантну і актуальну інформацію в ході процесу ідентифікації ризиків.

Для того, щоб управляти ризиками, потенційні загрози повинні бути ідентифіковані і на їх основі мають бути побудовані сценарії можливих наслідків. Сценарний аналіз ризику дозволяє визначити, які ризики існують і як вони можуть негативно вплинути на конфіденційність, цілісність і ефективність, а також на цілі організації за умов різного перебігу подій.